

Σύλλογος Βλάχων Βέροιας: Η διαχείριση του παρελθόντος και το ζήτημα της ταυτότητας

Τάκης Γκαλαΐτης

Φιλολόγος, Ιδρυτικό μέλος Συλλόγου Βλάχων Βέροιας
takisgalaitis@gmail.com

Abstract

In Veria, whose existence is attested before 446 BC, Latin speaking can be traced back to the beginning of the Roman rule. The mass settlement of Vlachs there took place in the third decade of the 19th century. The Vlach Folklore Association of Veria, founded in 1981, finds its strength in its democratic function. The issue of adding the word "Vlach" to the title, denoting ethnic identity, was thoroughly discussed during the drafting of the articles of association. The vlach culture was treated critically and dynamically in its entirety with scientific criteria. The rescue of the vlach language, which was in danger, was the main goal. The Vlach Association formed specific positions to overthrow unfounded ideologies. In the matter of identity, clear positions were formed, in a progressive direction, based on the respect for the universal man, and on the rejection of the myth that every language necessarily leads to a new national identity. Individual reactions were raised, which the Vlach Association refuted thanks to its wider acceptance.

Keywords: Vlachs, Veroia, language, culture, democracy, ethnical identity.

Οι Βλάχοι στη Βέροια και ο Σύλλογος

Η αρχαιότερη βεβαιωμένη αναφορά για την πόλη της Βέροιας είναι εκείνη του Θουκυδίδη, το 446 π.Χ.¹ Λατινοφωνία στη Βέροια εντοπίζεται, με βάση τις πηγές, από την αρχή της ρωμαιοκρατίας και κατά τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο (Χιονίδης Γ.Χ., 1970, Βακαλόπουλος Α. Ε., 1980).

Η μαζική όμως εγκατάσταση Βλάχων στην περιοχή της Βέροιας από τις εστίες στην οροσειρά της Πίνδου, Αβδέλλα, Σαμαρίνα, Περιβόλι, έγινε, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και λόγους (Tanasoca A., Tanasoca N.S., 1994, Κουκούδης Α. Ι., 2001, Χιονίδης Γ. Χ., 1984), την τρίτη δεκαετία του 19^{ου} αιώνα. Επομένως η πλειοψηφία των Βεργιάνων Βλάχων, που αποτελούν ένα δυναμικό στοιχείο του νομού και διακρίνονται σήμερα σε όλους τους τομείς, έχει διακόσια χρόνια ιστορία στη Βέροια και στο Βέρμιο.

Ο Λαογραφικός Σύλλογος Βλάχων Βέροιας ιδρύθηκε το 1981², με αφορμή μια εκδήλωση λαογραφικού χαρακτήρα, το Μάη του 1980, στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, στη Βέροια, την οποία παρακολούθησαν πολλοί Βλάχοι. Αναφέρεται αυτή η λεπτομέρεια για να καταδειχτεί ότι η ίδρυση του Συλλόγου ξεκίνησε από τα κάτω, από τον κόσμο, όταν το επέτρεψαν οι πολιτικές δημοκρατικές συνθήκες, μετά τη Μεταπολίτευση.

Το θέμα της προσθήκης στον τίτλο της λέξης “Βλάχων” απασχόλησε ήδη τις ανοιχτές συζητήσεις για το καταστατικό. Ως τότε, είχε χρησιμοποιηθεί (1980), μόνο από το Σύλλογο Βλάχων Νάουσας, και είχαν προκληθεί πολλές συζητήσεις, συχνά ανούσιες, και κριτικές από τοπικούς πολιτικούς παράγοντες όχι πάντα καλοπροαίρετες. Τελικά, στον τίτλο του Συλλόγου συμπεριλήφθηκε η λέξη “Βλάχων”, δηλωτική της εθνοτικής καταγωγής, και είχε τεράστια απήχηση. Αμέσως το καταστατικό το υπέγραψαν εκατό (100) ιδρυτικά μέλη αντί για είκοσι ένα (21) που απαιτούνται, γεγονός που δείχνει ότι οι Βλάχοι της

¹ Scriptorum Classicorum Bibliotheca Oxiniensis, Thucydides Historiae, A 61,4.

² Απόφαση 160/3-7-1981 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας και καταχώριση στο βιβλίο σωματείων με αύξοντα αριθμό 545/1981.

Βέροιας ήθελαν να δημιουργήσουν το Σύλλογό τους και να προβάλουν την διακριτή πολιτιστική τους ταυτότητα.

Το κύριο χαρακτηριστικό του καταστατικού αποτελούν οι δημοκρατικές αρχές του και η δύναμη του Συλλόγου εδράζεται στη δημοκρατική λειτουργία του. Γιατί δεν νοείται Σύλλογος που αγωνίζεται για την ανάδειξη της πολιτιστικής του διαφορετικότητας και το σεβασμό της κάθε λογής ετερότητας χωρίς εσωτερική δημοκρατία. Στο καταστατικό συμπεριλήφθηκαν ασφαλιστικές δικλίδες για τη διασφάλιση της δημοκρατικής λειτουργίας, τη διαφάνεια στις διαδικασίες, τη συμμετοχή και την ενεργοποίηση των μελών, την εναλλαγή και την ανανέωση, την καταπολέμηση της αδιαφορίας και της παθητικότητας, την εγρήγορση και την αποφυγή κατεστημένων καταστάσεων.

Η διαχείριση του παρελθόντος

Από την αρχή της λειτουργίας του Συλλόγου άρχισε η συλλογή από επιτροπές εργασίας και η καταγραφή υλικού που διασώθηκε στις ιστοπεδωτικές τελευταίες δεκαετίες και αφορά σε όλες τις εκφάνσεις της βλάχικης ζωής : από το χορό, τη μουσική και την ενδυμασία ως την οργάνωση της οικογένειας και των τσελιγκάτων, από τη διακίνηση εμπορευμάτων και ιδεών από κираτζίδες, ως την υλική παραγωγή, από την καταγραφή των τοπωνυμίων του Βέρμιου και των οικογενειών στις διακριτές, ως το 1960, βλάχικες συνοικίες της Βέροιας, ως την κατάσταση της βλάχικης γλώσσας και τις προοπτικές προστασίας της σε πλαίσια εθνικά και ευρωπαϊκά.

Όλο αυτό το υλικό, που συνιστά την πολιτιστική ιδιαιτερότητα και ταυτότητα των Βλάχων της Βέροιας, χρησιμοποιήθηκε στις διάφορες εκδηλώσεις του Συλλόγου, ηχογραφήθηκε και βιντεοσκοπήθηκε, αξιοποιήθηκε στην παραγωγή ταινιών μικρού μήκους³, μεγάλο μέρος του αναρτήθηκε στο διαδίκτυο, και άμεσα επίκειται ψηφιοποίησή του, για να είναι προσιτό σε όλους.

³ Οι πρωτοχρονιές της κυρα-Γιαννούλας (1986) σε σκηνοθεσία Κ. Αυγέρη (ΕΡΤ), *Duca 'n cali/Kαθ' οδόν*, σε σκηνοθεσία Γ. Μπαζίμπαγλη (ΥΠΠΟ), *Tu calea tra tu arniu/Στο δρόμο για τα χειμαδιά* (2012), *Di primiveara pana toamna/Από την άνοιξη ως το φθινόπωρο* (2015).

Ήδη από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Συλλόγου αναδείχτηκαν δύο ερωτήματα: α. ποιος ο λόγος της συγκέντρωσης αυτών των καταγραφών, και κυρίως, β. με ποιον τρόπο θα γίνει η διαχείριση αυτού του υλικού;

Στο πρώτο ερώτημα η απάντηση έχει να κάνει με την αναγκαιότητα γνώσης της παράδοσης και της ιστορίας. Οι νέες γενιές –και όχι μόνο των Βλάχων– αγνοούν παντελώς την ιστορία των Βλάχων και τη συμβολή τους στην ίδρυση, συγκρότηση και ανάπτυξη του ελληνικού κράτους, αλλά συχνά έχουν και μια στρεβλή άποψη για αυτούς. Οι Βλάχοι απουσιάζουν εμφατικά από το εκπαιδευτικό μας σύστημα και στην καθημερινότητα κυριαρχούν, ακόμη και σήμερα, συχνά απαξιωτικά στερεότυπα για αυτούς. Η ιστορική μνήμη βοηθάει να γνωρίσουμε το παρόν και να διαμορφώσουμε το μέλλον. Χωρίς τη μνήμη, ατομική και συλλογική, δεν είμαστε τίποτα.

Στο δεύτερο ερώτημα η απάντηση είναι πιο σύνθετη. Υπάρχει κίνδυνος εξιδανίκευσης του παρελθόντος, άκριτης υιοθέτησης παρωχημένων προτύπων, απόρριψης νέων στοιχείων που συνιστούν εξέλιξη, περιχαράκωσης, μικροεθνικισμού και τελικά ρατσισμού. Για να αποφευχθούν τέτοιοι κίνδυνοι τέθηκαν κάποιες βασικές αρχές:

α. Πρώτη αρχή: κριτική στάση απέναντι στο παρελθόν και δυναμική αντιμετώπισή της παράδοσης. Ένα μέρος του παρελθόντος πεθαίνει κάθε στιγμή και η θνησιμότητά του μας μολύνει, αν προσκολληθούμε σ' αυτό με υπερβολική αγάπη. Ένα μέρος του παρελθόντος μένει πάντα ζωντανό και κινδυνεύουμε καταφρονώντας τη ζωντάνια του (Σβορώνος Ν., 1981). Η σαραντάχρονη εμπειρία ανέδειξε ότι η στατική αντιμετώπιση της παράδοσης έχει ως αποτέλεσμα τη μονότονη επανάληψη, το μειωμένο ενδιαφέρον, τη συντήρηση, τον κορεσμό, την παραίτηση.

β. Δεύτερη αρχή: η παράδοση, υλική και πνευματική, είναι πολυδιάστατη πολιτισμική δημιουργία. Η σχεδόν αποκλειστική ενασχόληση με το χορό και ο εξάντληση της δράσης στην ύπαρξη ενός χορευτικού συγκροτήματος ή την οργάνωση ενός χορού ενέχει τον κίνδυνο της μονοδιάστατης (μόνο φοκκλόρ)

αντιμετώπισης του παρελθόντος. Σε αυτό συμβάλλουν και πολιτικοί φορείς και παράγοντες που εργαλειοποιούν συχνά τους Συλλόγους και τους χρησιμοποιούν ως μηχανισμούς πολιτικής εκμετάλλευσης. Η παράδοση όμως είναι μια πολυδιάστατη πολιτισμική δημιουργία και ως τέτοια αντιμετωπίζεται από το Σύλλογο, πάντα με ματιά κριτική και χωρίς αντιρροεαλιστικές εξιδανικεύσεις.

γ. Τρίτη αρχή: επιστημονική διαχείριση του παρελθόντος.

Όλο αυτό το υλικό, που συνιστά πολιτισμική δημιουργία των Βλάχων στο παρελθόν, απαιτεί επιστημονική γνώση και διαχείριση, γιατί «Σε κάθε ανθρώπινο πρόβλημα, τονίζει ο Σεφέρης, δεν είναι εύκολο —και λίγοι το πετυχαίνουν— να ξεχωρίσεις το ζωντανό από το θνησιμαίο. Οι δρόμοι της ζωής και του θανάτου είναι μπερδεμένοι και σκοτεινοί, γι' αυτό χρειαζόμαστε ολόκληρη την προσήλωσή μας. Εδώ κείται όλο το πρόβλημα της παράδοσης». Η φολκλορική, σε βαθμό γραφικότητας, ενασχόληση με την παράδοση, προκαλεί, συχνά, τραγικά αποτελέσματα: αδιαφορία για τις τοπικές ιδιαιτερότητες, συμμόρφωση με κεντρικά πολιτισμικά πρότυπα, ιδίως στο χορό, που έχουν επιβληθεί, σε παλιότερες εποχές, από τις γυμναστικές Ακαδημίες, με αποτέλεσμα την ομογενοποίηση και την απώλεια ουσιαστικών στοιχείων των τοπικών πολιτιστικών ταυτοτήτων, που αποτελούν πλούτο για τον ελληνικό πολιτισμό.

Για αυτό ο Σύλλογος προσπάθησε να αξιοποιήσει τους Βλάχους επιστήμονες αρχικά της πόλης και η συμβολή της επιστημονικής επιτροπής που διαρκώς ανανεώνεται είναι καθοριστική. Στο πλαίσιο αυτό οργανώνονται ομιλίες στο ιδιόκτητο Σπίτι του Συλλόγου, ανοιχτές στο κοινό, με ομιλητές πανεπιστημιακούς και ειδικούς ερευνητές (ιστορικούς, ενδυματολόγους, χορογράφους, λαογράφους, γλωσσολόγους, εθνολόγους, αρχιτέκτονες), καθώς και κύκλοι μαθημάτων αυτομόρφωσης με πλούσια θεματολογία. Στο πλαίσιο αξιοποίησης της επιστημονικής γνώσης, ο Σύλλογος εκδίδει ανελλιπώς Ημερολόγια με πτυχές της

βλάχικης ζωής, συνεργάστηκε στην έκδοση⁴ και την προβολή βιβλίων. Σε όλο αυτό το υλικό και στην πλούσια σε βιβλιογραφία, ελληνική και ξένη, Βιβλιοθήκη καταφεύγουν πολλοί νέοι επιστήμονες, για να εκπονήσουν προπτυχιακές και μεταπτυχιακές εργασίες.

Από τις πρώτες εκδηλώσεις του Συλλόγου που συνδύαζαν χορό, τραγούδι βλαχόφωνο και ελληνόφωνο, θεατρικές παραστάσεις και αναπαραστάσεις στη βλαχική γλώσσα, και έγιναν πλατιά αποδεκτές, άρχισαν μεμονωμένες αντιδράσεις και υποβολιμαίοι ψίθυροι σχετικά με τα βλαχόφωνα τραγούδια και τη βλαχική γλώσσα. Όχι βέβαια από τους πολίτες της Βέροιας που αγκάλιασαν και στήριξαν το Σύλλογο, αλλά κυρίως από μεμονωμένους δήθεν ειδικούς βλαχολόγους που είχαν λόγο επί παντός του επιστητού που αφορούσε στους Βλάχους και οι οποίοι διακήρυσσαν *urbi et orbi* ότι δεν υπάρχουν τραγούδια στη βλαχική γλώσσα παρά μόνο ελάχιστα! Απάντηση ήταν η επίπονη έρευνα που το αποτέλεσμά της είναι η συλλογή στο Μουσείο Αρμάνικης Μουσικής του Συλλόγου, πάνω από πεντακόσια (500) τραγούδια στη βλαχική γλώσσα, πρωτόγνωρος πολιτισμικός πλούτος για τον τόπο μας. Η μουσική έχει τη δύναμη να διασώζει τις γλώσσες.

Το ζήτημα της ταυτότητας

Δεν υπάρχει περιηγητής που να επισκέφθηκε τον ελλαδικό χώρο και να μην αναφέρει, συχνά πολύ αναλυτικά, τους Βλάχους ως διακριτή πληθυσμιακή ομάδα με πολλά διαφοροποιητικά στοιχεία από τις άλλες εθνοτικές ομάδες αλλά κυρίως τη βλαχική γλώσσα (F. Pouqueville, W. M. Leake, L. Hezey, E. M. Cousinery, V. Berard, A. J. B. Wace – M. S. Thomson, G. Weigand). Επειδή η γλώσσα συνιστά όχι το μοναδικό αλλά καθοριστικό στοιχείο της ταυτοτικής ιδιαιτερότητας των Βλάχων, η διαχείρισή της απασχόλησε το Σύλλογο από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του.

⁴ Γιώργης Έξαρχος, *Τσι ιάστι – Τι είναι;*, έκδ. Λαογραφικού Συλλόγου Βλάχων Βέροιας, Αθήνα 1988, Ζωή Παπαζήση-Παπαθεοδώρου, *Παραμύθια των Βλάχων*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1996.

Παρόλες τις αντίξοες συνθήκες που προηγήθηκαν και παρά τη ρουμανική προπαγάνδα και τις εθνικιστικές εξάρσεις που δίχασαν τους Βλάχους, και οδήγησαν πολλούς στην εγκατάλειψη της γλώσσας, η βλαχική γλώσσα, ως τη δεκαετία του 60, ήταν ζωντανή και στις βλάχικες γειτονιές της Βέροιας και στα βλαχοχώρια του Βέρμιου δεν άκουγε κανείς παρά μόνο τη βλαχική γλώσσα που για τους περισσότερους ήταν η μητρική τους. Μέσα σε δύο τρεις δεκαετίες η κατάσταση άλλαξε δραματικά. Η γλώσσα συρρικνώθηκε για λόγους αντικειμενικούς και υποκειμενικούς με πολύ γρήγορους ρυθμούς σε τέτοιο βαθμό, ώστε να απειλείται με αφανισμό. Ο Σύλλογος αγωνίστηκε όλα αυτά τα χρόνια να υπερασπιστεί το αναφαίρετο δικαίωμα στη μητρική γλώσσα, διαμόρφωσε, στηριγμένος στα επιστημονικά πορίσματα και στις διακηρύξεις του Ευρωπαϊκού Γραφείου για τις Ολιγότερο Ομιλούμενες Γλώσσες, θέσεις τις οποίες δημοσιοποίησε, για να ανατρέψει στερεότυπα και ιδεολογήματα ότι δήθεν η βλαχική δεν είναι γλώσσα αλλά διάλεκτος ή ιδίωμα και ότι δεν γράφεται. Ο Σύλλογος υιοθέτησε την επιστημονική άποψη ότι η βλαχική είναι μια αυτόνομη νεολατινική γλώσσα, με τα δικά της ιδιώματα και τις διαλέκτους, και το αυτονόητο, ότι όλες οι γλώσσες, αρχικά προφορικές, στην πορεία τους εγγραμματούστηκαν.

Η γλώσσα διδάσκεται, ερασιτεχνικά βέβαια, αλλά με ενθαρρυντικά αποτελέσματα, στο Σύλλογο Βλάχων Βέροιας. Το παράδειγμα του Συλλόγου ακολούθησαν η Συντροφιά Βλάχων της Αθήνας και πέντε έξι ακόμη Σύλλογοι. Φέτος, σε συνεργασία με τη Συντροφιά της Αθήνας, η γλώσσα διδάσκεται και διαδικτυακά με μεγάλη συμμετοχή⁵.

Οι ίδιοι αντιδραστικοί και φοβικοί κύκλοι μεταθέτουν το πρόβλημα στην επιλογή αλφάβητου: ελληνικό ή λατινικό; Για το Σύλλογο, το αλφάβητο είναι το έλασσον. Το μείζον είναι η διάσωση της γλώσσας. Η επιλογή βέβαια αλφάβητου, και σήμερα, δεν είναι πολύ απλή (Ζάχος-Παπαζαχαρίου, Ε. Α., 1999) γιατί υπάρχουν πολλές παράμετροι που πρέπει να παρθούν υπόψη. Η απροκατάληπτη όμως και χωρίς σκοπιμότητες επιστήμη δεν μπορεί να αρνηθεί ότι μια νεολατινική γλώσσα,

⁵ Κοινή Ανακοίνωση του Συλλόγου Βλάχων Βέροιας & της Συντροφιάς Βλάχων Αθήνας για τα Μαθήματα βλαχικής/αρμανικής γλώσσας για 7η συναπτή ακαδημαϊκή χρονιά (2022-2023), 30-8-2022.

όπως η βλαχική, μπορεί να εγγραμματιστεί πιο αποτελεσματικά με το λατινικό αλφάβητο.

Ο Σύλλογος Βλάχων Βέροιας είχε την ευτυχία από την ίδρυσή του να έχει στα εκάστοτε Δ/Σ και στις διάφορες επιτροπές ανθρώπους με πανεπιστημιακή μόρφωση, επαγγελματική καταξίωση στην κοινωνία της Βέροιας και εμπειρία στους κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες του λαού μας. Αυτό συνέβαλε τα Δ/Σ να παίζουν καθοδηγητικό ρόλο στα μέλη του Συλλόγου σε προοδευτική κατεύθυνση, με κριτήριο το σεβασμό στη διαφορετικότητα, στον Άλλο, στον οικουμενικό άνθρωπο. Έτσι από την αρχή διαμορφώθηκαν στις Γενικές Συνελεύσεις ξεκάθαρες θέσεις, που δημοσιοποίησε ο Σύλλογος με δημοσιεύσεις, αναρτήσεις και με τις εκδόσεις του. Συγκεκριμένα:

-Τα εθνικά κράτη, που προέκυψαν το 18^ο αιώνα με την άνοδο της αστικής τάξης, και που αντικατέστησαν τις πολυεθνικές φεουδαρχικές αυτοκρατορίες, αποτελούνται από εθνοτικές ομάδες. Το ίδιο και το νεοελληνικό εθνικό κράτος από την συγκρότησή του έχει συμπεριλάβει εθνοτικές ομάδες (Αρβανίτες, Βλάχους και άλλους), που είχαν διαμορφώσει ελληνική συνείδηση. (Νιτσιάκος Β., 2022). Ο ελληνισμός δεν είναι ζήτημα αίματος αλλά πνεύματος, είναι ζήτημα αγωγής όχι καταγωγής.

-Ο ελληνικός πολιτισμός, ποτέ στατικός, είναι ένας πολιτισμός συνθέσεων. Από την εποχή του ομηρικού Οδυσσέα που «πολλών ανθρώπων είδεν άστεα και νόον έγνω» ως σήμερα συνθέτει συχνά τα πιο αντιφατικά ρεύματα, και έτσι εμπλουτίζεται και ανανεώνεται. Και αδικεί και συρρικνώνει τον ελληνισμό κάθε εμμονή σε καθαρότητα και σε κάθε είδους πολιτιστικούς αποκλεισμού (Γκαλαΐτσης Τ., 2013).

-Οι Βλάχοι της Βέροιας βεβαίως αυτοπροσδιορίζονται εθνικά ως Έλληνες και δεν δέχονται ουδεμία αμφισβήτηση της εθνικής τους ελληνικής συνείδησης και ταυτότητας, αλλά δεν αποποιούνται και τη βλαχική ταυτότητά τους. Βλάχοι υπάρχουν σε όλα τα Βαλκάνια (Kahl T., 2009) που έχουν το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού τους, όπως και εμείς. Με αυτό το πνεύμα είναι ο μόνος Σύλλογος στην Ελλάδα που αντέδρασε επίσημα

σε ρουμανικούς εθνικιστικούς κύκλους που προσπάθησαν να ετεροπροσδιορίσουν τους Βλάχους της Ελλάδας⁶.

-Η βλαχική γλώσσα αποτελεί στοιχείο πολιτισμού, που δεν υπονομεύει αντίθετα εμπλουτίζει τον ελληνικό πολιτισμό. Συνιστά μύθο ότι κάθε γλώσσα οδηγεί απαραίτητα και σε μια καινούρια μειονοτική ή εθνική ταυτότητα.

Πώς αντιμετωπίστηκαν στη σαραντάχρονη πορεία του Συλλόγου αυτές οι θέσεις; Αρχικά, από άγνοια, φόβο ή ενοχές για το προγονικό τους παρελθόν, υπήρξαν ελάχιστες αντιδράσεις από Βλάχους της Βέροιας. Συντηρητικοί κύκλοι κράτησαν απόσταση από το Σύλλογο και για λόγους πολιτικούς. Αντιδράσεις προκλήθηκαν στη συνέχεια, όχι στη Βέροια, από την προβολή και την ανάδειξη της βλαχικής γλώσσας. Μεμονωμένα άτομα, που συγχέουν το σεβασμό στη γλωσσική ετερότητα με την εθνική ταυτότητα και πιστεύουν στη γλωσσική καθαρότητα του έθνους, μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης καθύβριζαν το Σύλλογο με πρωτοφανή ψεύδη.

Οι επιθέσεις εντάθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '90 με την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και την ανάδυση των εθνικισμών. Ο Σύλλογος δέχτηκε από περιθωριακούς και φοβικούς αλλά και από σκοτεινούς παρακρατικούς κύκλους, που άπτονται και του βαθέος κράτους, με τη μορφή ψιθύρων και διαδόσεων, προσβλητικές και ανοίκειες επιθέσεις. Και όλα αυτά γιατί δεν κατέστη δυνατό να χειραγωγήσουν το Σύλλογο, για να παίξει επικίνδυνα παιχνίδια στα Βαλκάνια, και γιατί αγωνιζόταν για τη διάσωση της βλαχικής γλώσσας και για το σεβασμό της ετερότητας που ανέτρεπε το αφήγημα της ομοιογένειας και της καθαρότητας και το στερεότυπο για μια αιώνια, αμετάβλητη και σταθερή βιολογική ταυτότητα (Κακλαμάνης Γ., 1986). Και αυτές οι κατηγορίες συχνά και από πατριδικάπηλους που διατρανώνουν την ελληνικότητά τους σε υπερθετικό βαθμό, π.χ είμαστε οι πιο καθαροί Έλληνες, λες και ο ελληνισμός είναι θέμα καθαρότητας ή

⁶ Επιστολή – Διαμαρτυρία, αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Συλλόγου, προς τον Πρόεδρο της Ρουμανίας κ. Τραϊάν Μπασέσκου, Αρ. Πρωτ. 34/21-2-2011.

υπάρχει ελληνόμετρο... Και το σπουδαιότερο, από τον θεσμικό εκπρόσωπο που διατείνεται ότι εκπροσωπεί τους Βλάχους της Ελλάδας!

Άποψη του Συλλόγου: Δεν συνάδουν με τα σύγχρονα δεδομένα όσοι πασχίζουν για την εξαφάνιση της βλαχικής γλώσσας και διακατέχονται από δυσανεξία για κάθε είδους διαφορετικότητα. Και αν τέτοιες λογικές είχαν νόημα το 19^ο αιώνα, την εποχή συγκρότησης των εθνικών κρατών στα Βαλκάνια, δεν δικαιολογούνται σήμερα. Η Ελλάδα της Ευρώπης και της πολιτιστικής πολυφωνίας δεν διατρέχει κανέναν κίνδυνο από τις ολιγότερο ομιλούμενες γλώσσες, που είναι κομμάτι της πατρίδας μας και πολιτιστικός πλούτος όχι μόνο για τη χώρα μας αλλά και την Ευρώπη.

Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της αντιπαράθεσης που κάποιιοι σκόπιμα τη συντηρούν; Απάντηση αποτελεί η καταξίωση του Συλλόγου στα πολιτιστικά πράγματα της Βέροιας, η άριστη συνεργασία με την Τοπική αυτοδιοίκηση, τους πολιτιστικούς Φορείς, με τα σχολεία, και ιδιαίτερα με τα Λύκεια της Βέροιας σε προγράμματα Erasmus, αλλά και η ευρύτερη αποδοχή του από τους Βλάχους της Ελλάδας, και η συνεργασία του με καταξιωμένους καλλιτέχνες, μουσικοσυνθέτες⁷ και σκηνοθέτες, με αναγνωρισμένα Μουσεία⁸, με ερευνητές, επιστήμονες και Πανεπιστήμια.

Βέβαια, οι συκοφαντίες που ενέσπειραν οι προαναφερθέντες κύκλοι, προκάλεσαν φόβους και σύγχυση –που ήταν και ο σκοπός τους– και αποστασιοποίησαν προσωρινά κάποιους από τις δράσεις του Συλλόγου. Από την άλλη όμως δυνάμωσαν το Σύλλογο, με αποτέλεσμα σήμερα να έχει εγγεγραμμένα πάνω από 1.200 μέλη, στη μεγάλη πλειοψηφία τους ενεργά και εξοπλισμένα με ουσιαστική γνώση.

⁷ Εμφάνιση, σε συνεργασία με το μουσικοσυνθέτη Ν. Κυπουργό, στο Ηρώδειο, 11-6-2018.

⁸ Βλάχικο Αντάμωμα στο Σινεμά, σε συνεργασία με το Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, 2017.

Βιβλιογραφία

- Kahl T. (2009). *Για την ταυτότητα των Βλάχων*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα.
- Tanasoca A., Tanasoca N. S. (2004). *Unitate Romanica shi Diversitate Balcanica*, Editura Fundatiei PRO, Bucuresti, Romania, σελ. 173-181.
- Βακαλόπουλος Α. Ε. (1980). *Προβλήματα αναφερόμενα στην ιστορία της περιοχής Θεσσαλονίκης-Βέροιας κατά τα μέσα του 14ου αιώνα*, "Παγκαρπία Μακεδονικής Γης, Ε.Μ.Σ. 53, Θεσσαλονίκη, σελ. 639-645.
- Γκαλαϊτσης Τ. (2013). *Από τη ζωή των Βλάχων / Di tu bana Armānjilor*. έκδ. Συλλόγου Βλάχων Βέροιας, Βέροια.
- Κακλαμάνης Γ. (1986). *Επί της δομής του νεοελληνικού κράτους, Ο εθνισμός των πρώτων μετεπαναστατικών εν Ελλάδι χρόνων υπό τρέχουσαν έποψη*. Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα.
- Κουκούδης Α. Ι. (2001). *Οι Βεργιάνοι Βλάχοι και οι Αρβανιτόβλαχοι της Κεντρικής Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη.
- Νιτσιάκος Β. (2022). *Εθνοοικοτοπικά*, εκδ. Ισνάφι, Ιωάννινα.
- Παπαζαχαρίου Ε. Α. Ζ. (1999). *Γλώσσες, αλφάβητα και εθνική ιδεολογία στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια*. Βαλκανική Βαβέλ, Σειρά Μελετών 1, εκδ. Κριτική.
- Σβορώνος Ν. (1981). *Παράδοση και ελληνική ταυτότητα*, Εισήγηση στο Β' Συμπόσιο του Συνδέσμου Σύγχρονης Τέχνης με θέμα "Σύγχρονη Τέχνη και Παράδοση", Αθήνα.
- Χιονίδης Γ. Χ. (1984) *Οι Ανέκδοτες Αναμνήσεις του Γιώτη (Παναγιώτη) Ναούμ για τους Βλάχους της Ηπείρου και Μακεδονίας στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και για την Επανάσταση του 1878 στη Μακεδονία*, Θεσσαλονίκη.
- Χιονίδης Γ. Χ. (1970), *Ιστορία της Βέροιας*, τόμ. 2^{ος}, Βυζαντινοί χρόνοι, Θεσσαλονίκη, σελ. 48-49 και 106.